

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันว่าบุคลิกภาพมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาก พฤติกรรมเกือบทุกอย่างจะถูกอิทธิพลของบุคลิกภาพครอบคลุมน บุคลิกภาพของบุคคลใดก็จะมีลักษณะเด่นเฉพาะประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ เพราะฉะนั้นจึงไม่มีบุคคลใดที่จะมีลักษณะเหมือนคนอื่น แม้แต่ฝาแฝดเหมือน ถึงกระนั้นก็ตามโดยส่วนรวมและการแสดงออกทางพฤติกรรม นักจิตวิทยาสามารถที่จะแบ่งบุคลิกภาพออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ เช่นทฤษฎีบุคลิกภาพแบบ Type Theory และแบบ Trait Theory เป็นต้น ทฤษฎีนักจิตวิทยาจึงสามารถที่จะศึกษาและสรุปได้ว่าส่วนใหญ่ของบุคคลกลุ่มนั้น ๆ มีบุคลิกภาพโดยส่วนรวมอย่างไรบ้าง แต่ถ้าพิจารณาลึกซึ้งขึ้นเป็นรายบุคคล ทุกคนก็จะมีส่วนที่เป็นพิเศษเฉพาะตน

นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นเช่นเดียวกับ Erikson^๑ ซึ่งเชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์มีรากฐานมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ วิทยากรเป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุดของการสร้างบุคลิกภาพ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถึงแม้ว่าการอบรมเลี้ยงดูจะเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างบุคลิกภาพ แต่การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อลูกแต่ละคนก็แตกต่างกัน ลำดับการเกิดของเด็กที่เกิดมาเป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง คนสุดท้อง หรือเป็นลูกคนเดียว แต่ละตำแหน่งอาจจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะที่มีผลต่อการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ลูกคนแรกและลูกคนเดียวมักจะได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างมาก จนบางครั้งเกินความพอดี แต่ในขณะที่เด็กกับพ่อแม่ก็ยังไม่มีความมั่นใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของตน ลูกคนที่ ๒

1 E. H. Erikson, Childhood and Society, pp. 220-222.

มาพ่อแม่จะมีความชำนาญในการเลี้ยงดูมากขึ้น แต่ความรักความเอาใจใส่ของพ่อแม่ก็พลอยลดน้อยลง หรือไม่ก็เก็บงำไว้ในใจ สภาพที่ต่างกันเหล่านี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กในภายหน้า

เช่น เกี่ยวกับที่ Adler^๒ พบจากการสังเกตเป็นเวลาหลายปีของเขา Adler^๒ กล่าวว่าลูกคนแรกจะได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างมากจนกว่าลูกคนที่สองตามมา ทั้งนี้ที่มันของลูกคนแรกจะถูกปล่อยปละละเลยทำให้เกิดความรู้สึกว่าน้องเป็นคนมาแย่งความรักของพ่อแม่อันเป็นเหตุให้ความสำคัญของตนลดไป สภาพการณ์เช่นนี้เกิดผลหลายอย่าง Adler^๒ พบว่าคนไข้ที่เป็นโรคประสาท เป็นอาชญากร เป็นคนติดยา และยาเสพติดมักจะเป็นลูกคนแรก แต่ถาพ่อแม่รู้จักเตรียมตัวเตรียมใจลูกคนแรกสำหรับการมาของน้อง และยังคงแบ่งความรักความเอาใจใส่ให้เช่นเดิมแล้ว ลูกคนแรกก็จะมีเติบโตขึ้น เป็นคนที่มีลักษณะรับผิดชอบและคุ้มครองคนอื่นได้

สำหรับลูกคนรองแล้ว Adler พบว่ามักจะไม่เห็นทะเยอทะยานและปรับตัวใ้ดีกว่าคนอื่น แต่มักจะเป็นคนกระต้างกระเดื่องและขี้อิจฉา ส่วนลูกคนสุดท้ายมักจะได้รับความรักตามใจ และโดยมากก็เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีปัญหาจำนวนมากพอ ๆ กับลูกคนแรก

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสังเกตของ Adler โดดเดี่ยวกับการสังเกตของคนไทยเป็นที่น่าสังเกตว่า คนไข้ที่โรงพยาบาลโรคจิตมีแนวโน้มว่าเป็นลูกคนแรกจำนวนมาก และโดยทั่วไปก็มักจะเป็นหญิงมากกว่าชาย ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะตำแหน่งลูกคนแรกคงจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากลูกในลำดับอื่น

ส่วน Neisser^๓ เสนอความเห็นที่เน้นถึงความลำบากของลูกคนแรกกว่าเป็นเด็กที่มีผู้ใหญ่ โกลาหลชุกชุมตลอดเวลาจึงทำให้ลูกคนแรกและลูกคนเคียวเป็นเด็กที่เคร่งขรึมเกินวัย ลูกคนแรกมักจะเปรียบเทียบความสามารถของตนเองกับพ่อแม่ ทำให้เกิด

²Alfred Adler, Social Interest, pp. 220-241.

³Edith G. Neisser, The Eldest Child, pp. 30-36.

ความรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถ และมักจะเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มั่นใจในตนเอง
 ในประเทศไทยยังไม่มี การวิจัยถึงความสำคัญ ของลำดับการ เกิดมีแค่เพียง ข้อคิด
 เห็นจากการสังเกตทั่ว ๆ ไปว่า เด็กที่มีลำดับการ เกิดแตกต่างกัน น่าจะมีบุคลิกภาพที่แตก
 ต่างกัน เพราะลูกคนแรกมักจะได้รับการตามใจและเอาใจใส่จากพ่อแม่ ลูกคนรอง ๆ มา
 พ่อแม่ไม่สู้จะเข้มงวดกวดขันต่อการ เลี้ยงดู การแสดงออกของความรักก็ลดน้อยลงไป
 ส่วนลูกคนสุดท้ายมักจะได้รับการตามใจ เพราะพ่อแม่มีความรู้สึกว่ายังก้อยู่เสมอ
 ทำอะไรผิดก็ได้รับการอภัย สำหรับลูกคนเดียวกันนี้อาจเป็นไปไ้ทั้งสองแบบคือ พ่อแม่
 รักและตามใจทะนุถนอมมากเกินไป หรือกวดขันเข้มงวดเพื่อจะให้ไ้กำลังใจ

ผู้วิจัยมีความสนใจ เกี่ยวกับความสำคัญ ของลำดับการ เกิดว่าจะมีผลทำให้บุคลิก-
 ภาพของ เด็กแตกต่างกันหรือไม่ โดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง และเกิด
 ในสมัยที่ประเทศไทยมีการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการ
 ค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับบุคลิกภาพของคนไทยต่อไป เพราะการ ทราบถึงแนวโน้มของบุคลิก-
 ภาพของคนไทยส่วนใหญ่ จะมีประโยชน์ต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และตลอดจนบุคคลในวง
 การอื่น ๆ เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า สถาบันต่าง ๆ ตลอดจนประเทศชาติ
 จะไ้เตรียมสภาพของสังคมให้เหมาะสม หรือไม่ก็อาจนำผลของการ วิจัยมาพิจารณา
 ไ้ทรงรอกหาข้อบกพร่อง เพื่อจะไ้ช่วยแก้ไขเด็กให้ดีขึ้น

แต่เนื่องจากบุคลิกภาพเป็น เรื่องที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก ไม่สามารถที่จะ
 วิจัยไ้หมดใน เวลอันจำกัด ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเลือกศึกษาเพียงบางด้าน โดยยึดถือ
 ทฤษฎีบุคลิกภาพประเภท Trait Theory ตามทฤษฎีนี้ " บุคลิกภาพคือลักษณะเฉพาะตัว
 ของบุคคลนั้น ๆ ที่แตกต่างกันไปจากคนอื่น ลักษณะเฉพาะตัว (trait) หมายถึงลักษณะ
 ด้านต่าง ๆ ที่แต่ละบุคคลแตกต่างกันไปจากคนอื่นอย่างเห็นไ้ชัด " (An individual's
 personality is his unique pattern of traits while a trait is any
 distinguishable relatively enduring way in which one differs from
 others.) ลักษณะเฉพาะตัวไ้แก่กันต่าง ๆ เช่น ทัศนคติ (attitudes)

ความต้องการ (needs) ความถนัด (aptitudes) ความสนใจ (interest)
ลักษณะทางสรีระและรูปร่าง (physiology)

ทฤษฎีนี้มีข้อดีที่ควรคำนึงถึงคือ

- ๑. ทฤษฎีนี้ เน้นความแตกต่างของแต่ละบุคคล
- ๒. ศึกษาบุคลิกภาพอย่างกว้างขวาง
- ๓. สามารถที่จะศึกษาบุคลิกภาพด้วยวิธีง่าย ๆ และสะดวกได้

ปัญหา

การวิจัยครั้งนี้ต้องการที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลำดับการ เกิดกับบุคลิกภาพบางด้านของ เด็กชั้น ประถมปีที่ ๕ และ ๖

ความมุ่งหมายเฉพาะ

จะศึกษาว่าเด็กที่มีลำดับการ เกิดต่างกันจะมีบุคลิกภาพบางด้านต่างกันหรือไม่

- ๑. ศึกษาจากเด็ก ท่าน
 - ๑.๑ ความต้องการที่จะฟังผู้อื่น
 - ๑.๒ ความต้องการที่จะก้าวร้าว
 - ๑.๓ ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อน
 - ๑.๔ ทักษะคติของตนเอง
 - ๑.๕ ทักษะคติต่อผู้อื่น
 - ๑.๖ การตั้งระดับความปรารถนา
 - ๑.๗ ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียน
- ๒. ศึกษาจากครู ท่าน
 - ๒.๑ ความต้องการที่จะฟังผู้อื่น
 - ๒.๒ ความต้องการที่จะก้าวร้าว
 - ๒.๓ ทักษะคติของครูที่มีต่อเด็กเหล่านี้จะแตกต่างกันหรือไม่
- ๓. ศึกษาจากผู้ปกครอง ท่าน

- ๓.๑ ความต้องการที่จะฟังผู้อื่น
- ๓.๒ ความต้องการที่จะก้าวร้าว
- ๓.๓ ทักษะคติของบุคคลที่โตแล้วเหล่านี้จะแตกต่างกันหรือไม่

ขอบเขตการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้น ประถมปีที่ ๕ และ ๖ จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างปีการศึกษา ๒๕๐๘ เท่านั้น

ความจำกัดของการวิจัย

- ๑. มีส่วนประกอบบางอย่างที่ไม่ได้ควบคุม เช่นความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวของตัวอย่างประชากร ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และประวัติกาลเลี้ยงดูเด็ก
- ๒. การนำผลของการวิจัยนี้ไปประยุกต์กับสภาพความเป็นจริงอาจได้ผลแตกต่างไปจากการวิจัยนี้ เนื่องจากลักษณะของตัวอย่างประชากรและส่วนประกอบในข้อ ๑.

การวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

✓ Sears ในปี ค.ศ. ๑๙๕๗ ใช้วิธีสัมภาษณ์แม่จำนวนมากเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกพบว่า สำหรับลูกคนโตแล้ว พ่อแม่มีแนวโน้มที่จะสนใจเอาใจใส่มาก แต่เป็นการสนใจเอาใจใส่ที่เข้มงวดกวัดขันมากกว่าการตามใจ สำหรับลูกคนแรกพ่อแม่ไม่ค่อยเรียกร้องให้เป็นตามที่ตนหวัง ลูกคนแรกมักจะได้รับอนุญาตให้แสดงความรู้สึกก้าวร้าวกับน้อง ๆ ได้ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ พ่อจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกคนแรก

5
R. Sears, E. Maccoby, and, H. Levin, Patterns of Child Rearing, pp. 407-419.

คนอื่นอยู่เป็นเพื่อนมากกว่าลูกคนอื่น ๆ และมีความอคติน้อยกว่าลูกคนอื่น ๆ เช่นกัน แต่ในสภาพการปกติที่ไม่มีความกังวลใจ เด็กเหล่านี้จะไม่แตกกต่างกันเลย จำนวนพี่น้องไม่มีผลต่อความต้องการ เพื่อน แต่ส่วนมากแล้วเด็กยังมีพี่มากเท่าใด ก็ยิ่งไม่ชอบเข้ากลุ่มมากเท่านั้น จากการทดลองในระยะต่อมา Schachter พบว่าลูกคนเดียวและลูกคนแรกต้องการพี่คนอื่นมากกว่าลูกในลำดับอื่น ๆ

✓ การศึกษาของ Altus^๘ แสดงให้เห็นว่าลำดับการเกิดของเด็กมีความสัมพันธ์กับความถนัดด้านการเรียน แต่เป็นความถนัดบางวิชาเท่านั้น การวิจัยของเขาพบว่าลูกคนแรกมีความถนัดที่จะเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำพูดมากกว่าลูกคนรอง สำหรับวิชาทางคณิตศาสตร์แล้วไม่มีความแตกต่างกันเลย

✓ ทางแถบเอเชีย Sukhendra^๙ ได้ทำการวิจัยว่าจำนวนเด็กในครอบครัวและลำดับการเกิดจะมีความสำคัญ ต่อความสามารถทางสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนหรือไม่ เขาวิจัยเฉพาะนักเรียนชายชั้นมัธยมในเมืองมัทราส ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดกับความสามารถทางสติปัญญา มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดกับผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียน คือไม่มีความสัมพันธ์ที่แน่นอนคงที่ แต่จำนวนเด็กในครอบครัวกลับมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียน กล่าวคือ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีลูกมาก ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนจะต่ำ และเด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูงก็มักจะมาจากรอบครัวที่มีลูกน้อย

⁸William D. Altus, "Birth Order And Scholastic Aptitudes", Journal of Consulting Psychology 29:3, 202-205, 1965.

⁹Lal Chopra Sukhendra, "Family Size and Sibling Position As Related to Measured Intelligence and Academic Achievement", The Journal of Social Psychology 70: 133-137, 1966.